

DARIUSZ PIÓRKOWSKI SJ

Książeczka o miłosierdziu

rozważania
praktyczne ćwiczenia
rachunek sumienia

© Wydawnictwo WAM, 2016

Wydanie trzecie, zaktualizowane i poszerzone, 2023

Opieka redakcyjna: Kama Hawryszków

Redakcja: Zofia Smęda

Korekta: Dariusz Godoś, Anna Adamczyk

Projekt okładki: Paweł Harlender / Studio Inigo

Skład: Lucyna Sterczewska

ISBN 978-83-277-3444-0

NIHIL OBSTAT

Prowincja Polski Południowej TJ,

ks. Jarosław Paszyński SJ, prowincjał,

Kraków, dn. 9 grudnia 2022 r., l.dz. 237/2022.

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków

tel. 12 62 93 200

e-mail: wam@wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY

tel. 12 62 93 254-255

e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA

tel. 12 62 93 260

www.wydawnictwowam.pl

Druk i oprawa: AMW • Wrocław

Publikację wydrukowano na papierze Ecco book 70 g vol. 2.0

dostarczonym przez Antalis Poland Sp. z o.o.

CZĘŚĆ I

**DRACHMA,
OWCA,
SAMARYTANKA**

JAK BÓG NAS SZUKA?

Jestem przekonana, że gdyby zbawienia nie potrzebował nikt inny oprócz mnie samej, Bóg tylko dla mnie uczyniłby wszystko, co uczynił. I tak powinien myśleć każdy.

ŚW. JULIANNA Z NORWICH

„Szukając mnie, spocząłeś zmęczony” – modli się skruszona i zatrwożona dusza w średniowiecznym wierszu *Dies irae*. Niektórzy wkładają te słowa w usta Samarytanki, która w środku dnia spotyka Jezusa siedzącego przy studni Jakubowej (por. J 4,1–42). Kobieta bynajmniej nie należy do najświętszych, nie wspominając już o tym, że jest spoza narodu wybranego. Łatwo wpaść w pułapkę jednoznacznej interpretacji jej historii i uznać kobietę za rozwódkę, która miała aż pięciu mężów. Nie wiemy tego na pewno, ale być może każdy z jej dotychczasowych mężów zmarł. Niezależnie od tego Samarytanką w chwili spotkania Miłosierdzia żyła w konkubinacie. Do spotkania doszło z dala od miasta i zgiełku,

KSIĄŻECZKA O MIŁOSIERDZIU

w spiekocie palącego słońca. Nie dlatego że tego miłosierdzia wcześniej szukała, choć kto wie, jakie myśli kłębiły się w jej głowie. Miłosierdzie samo przyszło do niej i znużone czekało, gdy zamierzała wypełnić codzienny obowiązek – zaczerpnąć wody. To niespodziewane dla niej wydarzenie całkowicie ją odmienia. Ona, grzeszna i po ludzku niegodna, idzie do miasta i głosi Mesjasza wśród swoich. Co się tam wydarzyło?

W historii uwiecznionej przez św. Jana Jezus od fizycznego pragnienia przeszedł do tego niewidzialnego. Wzbudził to pragnienie w sercu kobiety. Tak zaczyna się każde prawdziwe nawrócenie – od przebudzenia, gdy człowiek od tego, co zmysłowe, zostaje przeprowadzony do tego, co duchowe. Otwierają mu się wtedy oczy duszy, dotąd jakby umarłe. Obudzone pragnienie duchowe i doświadczenie przebaczenia pozwoliło Samarytance zapomnieć o tym, że przyszła po wodę, aby się napić. Zostawiła dzban i wróciła do miasteczka poinformować wszystkich, że odnalazła Mesjasza, który zaspokaja najgłębsze pragnienia.

Przypowieść o zagubionej owcy i drachmie stanowi prelude do przypowieści o ojcu i dwóch synach, które zawiera zapowiedź tego, co najistotniejsze. Pobudza wyobraźnię i kładzie fundament,

DRACHMA, OWCA, SAMARYTANKA

którym jest prosta prawda: to Bóg pierwszy szuka człowieka. Obie przypowieści ukazują ogromny szacunek Boga do człowieka. Zwróćmy uwagę na to, że pasterz jest znacznie bogatszy niż uboga kobieta. Ma sto owiec. Strata jednej nie byłaby dla niego aż tak bolesna. A jednak idzie jej szukać. Żaden rozsądny człowiek tak nie robi. Z kolei zgubiona drachma obiektywnie nie powinna była budzić w kobiecie takich emocji, bo to pieniądz o niewielkim nominale; odpowiednik rzymskiego denara, a więc dniówka pracownika. Tymczasem ona sprasza z tego powodu nawet sąsiadki. Subiektywnie dla tej kobiety mogła to być duża kwota, zważywszy na to, że miała tylko dziesięć drachm. Ale i tak wydaje się to po ludzku absurdalne, aby z tego powodu urządzać imprezę i wydać na nią więcej pieniędzy, niż się znalazło. Takie zachowanie nazwalibyśmy wyolbrzymioną reakcją. Jezus już tutaj chce przekonać faryzeuszów, że choć uważają niektórych ludzi – zwłaszcza publicznych grzeszników – za niewiele warte drachmy lub jedną z wielu owiec, w oczach Bożych posiadają oni nadal ogromną wartość. Więcej, każdy człowiek, który uległ grzechowi, nie tylko ten wytykany palcami, może poczuć się bezwartościowy i niegodny życia. Jezus pokazuje, że grzech wsącza

KSIĄŻECZKA O MIŁOSIERDZIU

w nasze serca nieprawdę. Pasterz nie szuka jakiejś owcy, kobieta nie szuka jakiegokolwiek drachmy, ale oboje szukają cennej własności – konkretnej owcy i drachmy, bez których nie mogą się obyć. Ten sposób patrzenia na człowieka podzielają też mistycy. Święta Teresa z Ávili pisze w *Twierdzy wewnętrznej* do siostr o tym, że często nie mamy świadomości, jak wielkim stworzeniem jest każdy człowiek: „Wielki to wstyd, że z własnej winy nie znamy samych siebie. Jakie skarby mieszczą się w naszej duszy i jak wysoka jest jej cena, i kim jest Ten, co w niej mieszka, nad tym rzadko kiedy się zastanawiamy”⁵. Co więcej, w sercu ludzkim, zdaniem świętej, lśni „źródło i słońce jaśniejące, obecne zawsze w pośrodku duszy, chociażby grzechem śmiertelnym zmazanej i nigdy nie traci ono boskiej jasności swojej i żadna złość grzechu nie zdoła zaćmić przedwiecznej jego piękności” (TW, 54). Ten wgląd hiszpańskiej karmelitanki w tajemnicę ludzkiego serca nie jest owocem oddalenia, lecz zbliżenia do Boga. Jest w człowieku coś nienaruszalnego, niezniszczalnego, chociażby z tego powodu, że to Bóg stwarza każdą duszę ludzką. W podobnym duchu wypowiedział się św. Jan Paweł II podczas mszy świętej wieńczącej Światowe Dni Młodzieży w Toronto, podkreślając z mocą,

DRACHMA, OWCA, SAMARYTANKA

że „nie jesteśmy sumą naszych słabości i błędów; jesteśmy sumą miłości Ojca do nas i naszej realnej zdolności stania się obrazem Jego Syna”⁶.

Bóg, który szuka, to innymi słowy Bóg, który jest obecny, idzie obok nas. Nie jest to jednak obecność bierna ani jakiś rodzaj trwania czy podglądania, ani sztuka dla sztuki, gdzie szuka się, aby nie znaleźć. Pasterz szuka owcy, a kobieta drachmy do skutku: „aż ją znajdzie”. Na końcu ich starań pojawia się wyraźny efekt. Bóg jest całkowicie skoncentrowany na zadaniu. Sam Jezus określa swoją misję jako szukanie tego, co zginęło (por. Łk 19,10). Nie ma więc takiego wysiłku, którego nie należałoby podjąć, by ratować człowieka od zguby i dać mu życie wieczne. Niczego nie można porównać z tym darem. Tylko Bóg wie w pełni, co znaczy utracić zbawienie. Ten Boski niepokój i determinację widać w niezwykle plastycznym opisie, który pozostawił nam w jednym ze swoich kazań jezuita św. Klaudiusz de la Colombière: „Wyobraźcie sobie, proszę, zmartwienie biednego pasterza, któremu zagubiła się owca. Po wszystkich pobliskich wsiach rozlega się głos tego nieszczęśnika, który porzuciwszy całe stado, biega po lasach i wzgórzach, przedziera się przez krzaki i chaszczce, zawodząc i krzycząc z całych sił, i nie

KSIĄŻECZKA O MIŁOSIERDZIU

może zaniechać poszukiwań, póki nie znajdzie owcy. (...) Żarliwość, z jaką ściga nas Bóg, niewątpliwie płynie z przeogromnego miłosierdzia. Jednak towarzysząca jej łagodność jest oznaką jeszcze wspanialszego piękna”⁷.

Jeśli więc Bóg szuka, „aż znajdzie”, to możemy mieć uzasadnioną nadzieję, że ostatecznie cała ludzkość, każdy pojedynczy człowiek, my wszyscy zostaniemy odnalezieni. Jak Bóg szuka? Jak rozpoznać Jego wysiłek w swoim życiu? Nie ma tu łatwych odpowiedzi. Być może dlatego że Boże działanie jest niezwykle subtelne, bez narzucania się i łamania karku. Święty Klaudiusz pisze dalej: „Pomimo ogromnego pragnienia, by sprowadzić nas z powrotem, Bóg nigdy nie stosuje przemocy, używa jedynie łagodności. W całej historii Ewangelii nie widzę ani jednego grzesznika, który zostałby nakłoniony do pokuty inaczej niż pieszczotami i dobrodziejstwami”⁸.

Czasem niezwykle wyzwalające jest spojrzenie na Słowo Boże z innych, niż chrześcijańskie, punktów widzenia. Sięgnięcie do innych tradycji religijnych czy nawet do literatury światowej, może znacznie wzbogacić, a nawet dobroczynnie wstrząsnąć naszymi utartymi schematami interpretacji.

SPIS TREŚCI

ARCYDZIEŁO JEZUSA	7
CZĘŚĆ I: DRACHMA, OWCA, SAMARYTANKA	
JAK BÓG NAS SZUKA?	27
CZĘŚĆ II: OJCIEC I SYNOWIE	
PRZYPOWIEŚĆ OBURZAJĄCA.	47
DAJ MI WOLNOŚĆ	55
DLACZEGO MNIE NIE LUBISZ?	77
CIESZĘ SIĘ, ŻE JESTEŚ	99
PRAKTYCZNE ĆWICZENIA	
MEDYTACJA O MIŁOSIERDZIU	
W OPARCIU O <i>ĆWICZENIA DUCHOWE</i> (NR 55–61)	131
KONTEMPLACJA TWARZY OJCA I DWÓCH SYNÓW	
[ŁK 15, 11–32]	135
MEDYTACJA PRZYPOWIEŚCI O OJCU W RYTM ODDECHU	139
NIECO INNE BADANIE WNĘTRZA	
PRZYDATNE DO DOBREJ SPOWIEDZI	141
SZCZEGÓLNIC DLA RODZICÓW	147
PRZYPISY.	148